Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
ORSAM
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

Bakış
No: 87 / Mayıs 2019

DOĞU AKDENİZ'DE YENİ AKTÖR F-35

ARDA MEVLÜTOĞLU

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2019

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
Adresi : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sok. No: 3 Çankaya, ANKARA
Telefon: +90 (312) 430 26 09 Faks: +90 (312) 430 39 48
Email: info@orsam.org.tr
Fotoğraflar: Shutterstock

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
ORSAM
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

DOĞU AKDENİZ'DE YENİ AKTÖR F-35

Yazar Hakkında

Arda Mevlütoğlu

İstanbul Teknik Üniversitesi Uzay Mühendisliği bölümünden lisans, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları bölümünden yüksek lisans derecelerine sahiptir. Halen bir uluslararası ticaret ve danışmanlık şirketinin savunma programlarından sorumlu başkan yardımcısı olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda savunma, havacılık ve uzay teknolojileri ve politikaları, silahlanma ve bölgesel güç dengeleri üzerine akademik araştırmalar yürütmektedir. Bu konularda ulusal ve uluslararası mecralarda yayınlanmış çok sayıda makale, rapor, görüş ve röportajı bulunmaktadır. İngilizce ve Almanca bilmektedir.

Mayıs 2019

İçindekiler

Giriş 3

İngiltere'nin Kıbrıs'a F-35 Konuşlandırması 3

F-35 ve Yunan Hava Kuvvetlerinin Modernizasyonu 3

İniohos 2019 Tatbikatı 6

İsrail 7

Birleşik Arap Emirlikleri 7

Değerlendirmeler 8

Giriş

F-35 savaş uçağı, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ilişkilerinin en ciddi gerilim noktalarından biri haline gelmiştir. Türkiye'nin Rusya Federasyonu'ndan S-400 (NATO kodu SA-21 "Growler") hava savunma sistemi alımı hem anlaşmanın niteliği hem de söz konusu sistemin F-35 başta olmak üzere diğer NATO platformları ile etkileşimi bağlamında teknik ve politik seviyede yoğun tartışmalara neden olmuştur. ABD tarafının hem resmî makamlar hem de basın ve düşünce kuruluşları gibi kanallar aracılığıyla dile getirdiği itirazların odağında, S-400 hava savunma sistemi ile Türkiye'nin teslim alacağı F-35'lerin birlikte, aynı ortamda kullanılmalarının istihbari açıdan sakıncalar yaratacağı; S-400'ün gelişmiş radarları ile F-35'e dair toplayacağı bilgilerin Rusya'nın eline geçmesi riskinin bulunduğu iddiaları yer almaktadır. ABD, teknik bazdaki bu itirazını politik etkenlerle de birleştirerek, S-400'lerin teslimatının gerçekleşmesi durumunda Türkiye'ye yönelik bir dizi yaptırım uygulayacağını açıklamıştır. Bu yaptırımlardan biri de, Türkiye'nin siparişini vermiş olduğu F-35 savaş uçaklarının teslimatlarının engellenmesi ile Türk savunma sanayii şirketlerinin F-35 üretim programından çıkartılmasıdır.

Bu tartışmalar sürerken Doğu Akdeniz bölgesinde, F-35'in bir şekilde içinde olduğu ve Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren bir dizi gelişme meydana gelmiştir. Bu gelişmeler, Doğu Akdeniz'de hızla biriken jeopolitik gerilim ışığında ele alındığında, F-35'in yalnızca modern bir savaş uçağı değil aynı zamanda bir çeşit "diplomat-uçak" haline geldiğini düşündürmektedir.

İngiltere'nin Kıbrıs'a F-35 Konuşlandırması

İngiliz Savunma Bakanlığından 8 Nisan günü yapılan bir açıklamada, İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetlerine (Royal Air Force - RAF) bağlı 617'nci Filoya ait F-35B savaş uçaklarının 2019 yılı içinde Kıbrıs'taki Ağrotur (Akrotiri) Hava Üssü'ne konuşlandırılacağı duyurulmuştur. Bu, İngiliz F-35'lerinin ilk denizaşırı görev intikali olacaktır.

Ağrotur, İngiltere'nin Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'daki askeri harekâtları açısından hayati önemi haiz bir üstür. İngiltere, IŞİD'e karşı yürütülen mücadele kapsamında Tornado GR.4/GR.4A taktik bombardıman ve Typhoon çok rollü savaş uçakları ile Reaper silahlı İHA sistemleri burada konuşlanmış, Suriye ve Irak'taki bombardıman ve keşif görevlerine katılmıştır.

Uzun vadede toplam 138 adet F-35 almayı planlayan İngiltere, Nisan 2019 itibariyle 17 adet uçağı teslim almıştır. RAF envanterinde bulunan uçaklar, RAF ve İngiliz Kraliyet Donanması (Royal Navy - RN) tarafından ortaklaşa kullanılmakta; pilot ve personeli bu iki kuvvet tarafından sağlanmaktadır. İngiliz F-35B'leri, RN envanterine yeni giren Queen Elizabeth ve yakın gelecekte hizmete girecek Prince of Wales uçak gemilerinin de aslî unsurudur.

Yunan basınında yer alan haberlerde F-35B'lerin Ağrotur'a yaz aylarında intikal edeceği kaydedilmiştir. Uçak sayısı ile ilgili net bir bilgi mevcut değildir.

F-35 ve Yunan Hava Kuvvetlerinin Modernizasyonu

ABD Savunma Bakanlığının F-35 Proje Ofisi Başkanı Amiral Mathias Winter, ABD Kongresine 4 Nisan günü sunduğu yazılı açıklamasında, F-35 savaş uçağı satışı için beş ülkenin gündemde olduğunu, bu ülkelerin İspanya, Polonya, Romanya, Singapur ve Yunanistan olduğunu belirtmiştir.

Yunanistan, 1996 Kardak Krizi'nin hemen ardından silahlı kuvvetlerinin Türkiye karşısındaki konumunu güçlendirmek için kapsamlı bir modernizasyon programı yürütmüştür. 2000'li yılların başlarına kadar başta ABD, Almanya ve

Fransa olmak üzere çeşitli ülkelerle çok sayıda yüksek bütçeli silah alım ve yenileme anlaşması imzalanmıştır. Bu kapsamda hava kuvvetlerine yönelik projeler önemli bir yer tutmaktaydı. Yunan Hava Kuvvetleri için bu dönemde ABD'den F-16, Fransa'dan Mirage 2000 alımı, envanterdeki F-4E'lerin ve Mirage 2000'lerin modernizasyonu projeleri ile çok sayıda hassas güdümlü silah sistemi tedariki gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hava kuvvetleri envanterindeki faydalı hizmet ömrünü doldurmak üzere olan uçakların yerine Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere ortak üretimi Eurofighter Typhoon savaş uçağı alımı için bir anlaşmaya varılmış ancak 2004 Olimpiyat Oyunları'nın bütçeye olumsuz etkisi ve 2000'lerin ortalarından itibaren etkisini artıran ekonomik sıkıntılar nedeniyle bu alım gerçekleşmemiştir.

2009 sonlarında patlak veren ekonomik kriz ve ardından uygulanan sıkı mali tedbir politikaları uyarınca Yunan Silahlı Kuvvetleri için planlanan yeni alım ve modernizasyon projelerinin neredeyse tamamı dondurulmuş ya da iptal edilmiştir. Bu kapsamda rafa kaldırılan projelerden biri de yeni savaş uçağı alımı olmuştur. Faydalı hizmet ömürlerini tamamlamış olan F-4E, A-7 gibi uçaklar hızla uçuştan çekilmiş, mevcut F-16 ve Mirage 2000 filolarının da uçuş, ve bakım – idame giderlerinde tasarrufa gidilmiştir.

Nisan 2019 itibariyle Yunan Hava Kuvvetlerinin muharip gücünü, yaklaşık 155 adet F-16C/D, 42 adet Mirage 2000 ve 34 adet F-4E AUP uçağı teşkil etmektedir. Bu filo, İsveç'ten alınan dört adet EMB-145 ERIEYE havadan erken ihbar ve kontrol (HEİK) uçağı ile desteklenmektedir.

Yunanistan ABD'den dört kafilede toplam 170 adet F-16 temin etmiştir. Bu uçakların temin edildikleri projelerin isimleri, sayıları ve teslim tarihleri şöyledir:

1. Peace Xenia I (1989-1990): 34 adet F-16C Block 30; 6 adet F-16D Block 30,
2. Peace Xenia II (1997-1998): 32 adet F-16C Block 50; 8 adet F-16D Block 50,
3. Peace Xenia III (2002-2004): 40 adet F-16C Block 52+; 20 adet F-16D Block 52+
4. Peace Xenia IV (2009-2010): 18 adet F-16C Block 52+; 12 adet F-16D Block 52+

Ağustos 1997'de Alman DASA şirketi ile imzalanan USD336 Milyon tutarındaki anlaşma ile envanterdeki ABD yapımı F-4E Phantom II uçaklarından 35 adedi kapsamlı bir modernizasyona tabi tutulmuştur.

Proje ile F-4E'lerin radar, elektronik harp, seyrüsefer sistemleri yeni nesil sistemlerle değiştirilmiş, ayrıca AIM-120 AMRAAM orta menzil ve IRIS-T kısa menzil havadan havaya füzeler, gelişmiş hassas güdümlü havadan yere silah ve İsrail yapımı LITENING III hedefleme ve seyrüsefer podu kabiliyeti kazandırılmıştır. Proje ile hizmet ömürleri uzatılan F-4E'ler, yeni nesil savaş uçakları hizmete girene kadar YHvK F-16 ve Mirage 2000 filolarının üzerindeki yükü önemli ölçüde hafifletmiştir.

Yunanistan, 1970'lerde Mirage F1 ile başlattığı, hava kuvvetlerinde ABD'ye bağımlı kalmama politikasını, Mirage 2000 ile devam ettirmiştir. 1985 Temmuz'unda imzalanan anlaşma ile Fransa'ya siparişi verilen 36 adet tek kişilik Mirage 2000EG ve 4 adet çift kişilik Mirage 2000BG uçakları 1988 yılında teslim alınmıştır. Burada dikkat çeken husus, Mirage 2000'lerin siparişlerinin, ABD ile F-16 alım anlaşması ile aynı dönemde verilmiş olmasıdır.

Mirage 2000 filosunun kabiliyetlerinin artırılması için Ağustos 2000'de Fransız Dassault şirketiyle bir sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşme, Yunan Hava Kuvvetleri envanterindeki 10 adet Mirage 2000EG'nin Mirage 2000EGM seviyesine modernizasyonu; yeni üretim 10 adet Mirage 2000EGM ve 5 adet Mirage 2000BGMB'nin ve SCALP-EG seyir füzeleri ile MICA havadan havaya füzelerinin alımını kapsamaktadır.

Modernizasyon projesiyle Yunan Mirage 2000'leri yalnızca görev sistemleri bakımından yenilenmemiş, aynı zamanda Yunanistan 300km'den fazla menzile sahip olduğu değerlendirilen SCALP EG seyir füzesiyle Anadolu'nun içlerine kadar ulaşan bir vuruş kabiliyetine sahip olmuştur. Proje kapsamındaki tüm teslimatlar 2007 sonunda tamamlanmıştır.

Ekonomik durumun göreceli olarak düzelmesi ve jeopolitik etkenlerin de yardımıyla Yunanistan, mevcut F-16 filosundaki gövde ömrü bakımından genç uçakları modernizasyona tabi tutmak için bir proje başlatmıştır. Bu kapsamda ABD ile yürütülen görüşmeler sonucunda 2017 Ekim ayında Yabancı Askeri Satışlar (Foreign Military Sales – FMS) kapsamında modernizasyon projesi ile ilgili olarak ABD Kongresi onay süreci başlatışmış; Yunan Dış Politika ve Savunma Konseyinin 2018 Nisan ayında verdiği onaydan sonra üretici Lockheed Martin şirketiyle 2018 Aralık ayında bir sözleşme imzalanmıştır.

> "Yunan F-16'larının F-16V seviyesine modernizasyonunun 2027 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Bu proje ile söz konusu uçaklar 2040'lara kadar görev yapabilecek kabiliyete erişmiş olacaklardır."

Yunan F-16 modernizasyon projesi, envanterdeki 84 adet F-16C/D Block 52 ve Block 52+ tipi uçağın aviyonik ve görev sistemlerinin yenilenmesini kapsamaktadır. USD996,8 milyonluk proje ile uçakların radarları, yeni geliştirilen AN/APG-63 SABR aktif elektronik taramalı dizin (Active Electronically Scanned Array – AESA) radarla değiştirilecek, uçaklara otomatik araziye çarpmayı önleyici sistem, yeni görev bilgisayarı, Link 16 veri bağı ve yeni nesil elektronik harp sistemleri takılacaktır. Üretici şirket tarafından "F-16V" olarak adlandırılan bu konfigürasyon, Birleşik Arap Emirlikleri için üretilmiş F-16E/F ile birlikte bu uçağın en modern türevidir.

Yunan F-16'larının F-16V seviyesine modernizasyonunun 2027 yılında tamamlanması plan-

lanmaktadır. Bu proje ile söz konusu uçaklar 2040'lara kadar görev yapabilecek kabiliyete erişmiş olacaklardır. Öte yandan bu süreç içinde faydalı hizmet ömürlerini tamamlayacak olan F-16 Block 30 ve Block 50 uçakları ile F-4E AUP'lerin ve en nihayetinde Mirage 2000'lerin yenilenmesi ihtiyacı gündeme gelecektir. F-35, bu kapsamda öne çıkan en önemli adaydır. Mathias Winter'ın Nisan ayında yaptığı açıklama bu bakımdan önem taşımaktadır. Açık kaynaklarda yer alan değerlendirmelere göre Yunanistan 15 ila 20 civarında F-35 alımını değerlendirmektedir.

İniohos 2019 Tatbikatı

Yunan Hava Kuvvetlerinin ev sahipliğinde 1-12 Nisan tarihleri arasında Mora Yarımadası'nın kuzeybatısındaki Andravida Hava Üssünde İniohos 2019 adlı bir tatbikat gerçekleştirilmiştir. Hava kuvvetlerinin taktik ve tekniklerinin denendiği ve her yıl düzenlenen İniohos'a bu yıl geniş bir uluslararası katılım gerçekleşmiştir. Tatbikata katılan ülkeler ve uçakları şunlardır:

- Yunanistan: 6 adet F-4E AUP, 6 adet Mirage 2000 ve 32 adet F-16 savaş uçağı; EMB-145 ERIEYE HEİK uçağı,
- ABD: 12 adet F-16C/D Block 50 savaş uçağı
- Birleşik Arap Emirlikleri: 6 adet Mirage 2000-9 savaş uçağı
- İsrail: 12 adet F-16C/D Block 40 Barak 2020 savaş uçağı, 2 adet C-130J-30 nakliye uçağı, 1 adet KC-707 Reem tanker uçağı,
- İtalya: 6 adet F-35A, 3 adet Tornado IDS ve 3 adet Tornado ECR savaş uçağı.

Yunan Hava Kuvvetleri tarafından İniohos 2019 ile ilgili yapılan açıklamada, eğitimi gerçekleştirilecek görevler olarak çeşitli havadan yere taarruz ve keşif görevleri sıralanmıştır. Ancak tatbikatta görev alan uçaklar ve taşıdıkları görev sistemleri incelendiğinde, düşman hava savunmasının bastırılması (Suppression of Enemy Air Defence - SEAD) ve imhası (Destruction of Enemy Air Defence) görevlerine özel bir yer ayrılmış olduğu görülmektedir.

Örneğin İtalyan Hava Kuvvetlerinin gönderdiği uçaklardan olan Tornado ECR, Tornado'nun SEAD / DEAD tipi görevler için tadil edilmiş bir modelidir. ABD'nin gönderdiği F-16'ların tamamı, AN/APQ-131 elektronik harp sistemi ve AN/ASQ-213 HTS podu ile donatılmıştır. HTS, Türk Hava Kuvvetlerinde de mevcut olan AGM-88 HARM tipi radarsavar füze ile birlikte kullanılan; düşman radarlarının konum bilgilerini tespit edip füzeye aktaran bir sistemdir. Öte yanda İsrail tatbikata, Delilah adlı, uçaktan atılan ve düşman hava savunma sistemlerinin aldatılması ve imhasında kullanılan bir füzeyi de getirmiştir.

Tatbikatın basında da geniş yer tutan bir diğer önemli özelliği, İtalyan Hava Kuvvetlerine ait F-35A Lightning II savaş uçaklarının katılımıdır. İtalya, hava kuvvetleri için 60 adet F-35A, deniz kuvvetleri için de 30 adet F-35B teslim almayı planlamaktadır. İniohos 2019, İtalyan F-35'lerinin ilk yurt dışı tatbikat katılımı olmuştur.

Açık kaynaklara yansıyan bilgilere göre tatbikat boyunca İtalyan F-35A'ları, Tornado ECR'lerle aynı kolda uçuşlar gerçekleştirmiştir. F-35'lerin ayrıca Yunan F-4E AUP uçakları ile eşgüdümlü taarruz görevleri gerçekleştirildiği kaydedilmiştir. F-35A ve F-4E ortak görevlerinde, F-4E AUP'lerin Litening III tipi hedefleme podları ile tespit ettikleri hedefleri, Link 16 taktik veri bağı (data link) ile F-35'lere aktardıkları bilgisi mevcuttur.

Tatbikatın 5 Nisan günü gerçekleştirilen seçkin ziyaretçi gününde Andravida Hava Üssü'nü ziyaret eden Yunan Savunma Bakanı Evangelos Apostolakis, düzenlediği basın toplantısında ülkesinin F-35 savaş uçağına ilgisini telaffuz etmiştir. Apostolakis'in bu açıklamayı, F-35 Proje Ofisi Başkanı Amiral Winter'ın Kongre açıklamasının basına yansımasının ertesi günü yapmış olması dikkat çekicidir.

> İsrail Hava Kuvvetleri tarafından F-35I "Adir" (İbranice "Güçlü") olarak adlandırılan uçaklar Nevatim Hava Üssü'nde konuşlandırılmıştır. Nisan 2019 itibariyle İsrail Hava Kuvvetleri envanterinde 14 adet F-35A faal durumdadır.

İsrail

İsrail, 2003 yılında ABD ile imzaladığı bir anlaşmayla F-35 projesine "Güvenlik İşbirliği Partneri" olarak katılmıştır. İsrail Hava Kuvvetleri 2006 yılında, uzun vadede 100'den fazla F-35A hizmete alma yönündeki niyetini resmen açıklamıştır. F-16'ların yerini alması planlanan F-35'lerin İsrail yapımı elektronik harp sistemleri ile donatılmalarının öngörüldüğü de ilk kez bu dönemde dile getirilmiştir. İlk 19 uçak için sözleşme 2010 yılında, 14 uçaklık ikinci paket için sözleşme de 2015 yılında imzalanmıştır. Üçüncü paket 17 uçak için de hükümet onayı 2016 sonunda çıkmıştır. İsrail için üretilen ve AS-1 gövde numaralı ilk F-35A üretim hattından 22.06.2016 tarihinde çıkmıştır.

İlk uçuşunu aynı yılın 25 Temmuz tarihinde gerçekleştirmesini müteakip ikinci uçakla birlikte İsrail Hava Kuvvetleri'ne 12.12.2016 tarihinde teslim edilmiştir.

İsrail Hava Kuvvetleri tarafından F-35I "Adir" (İbranice "Güçlü") olarak adlandırılan uçaklar Nevatim Hava Üssü'nde konuşlandırılmıştır. Nisan 2019 itibariyle İsrail Hava Kuvvetleri envanterinde 14 adet F-35A faal durumdadır.

Birleşik Arap Emirlikleri

2018 yılı Temmuz ayında İsrail basınında yer alan bazı haberlerde, Birleşik Arap Emirlikleri'nden bir askeri heyetin İsrail Hava Kuvvetlerinin F-35 savaş uçağı ile gerçekleştirdiği uçuşları ve deneyimlerini incelemek için Nevatim Hava Üssü'ne bir ziyaret gerçekleştirdiği, ziyarette ABD'li askeri yetkililerin de hazır bulunduğu iddia edilmiştir. Habere İsrail ordusu tarafından yalanlama gelmiş olmakla birlikte, diğer tarafların açık ve net bir inkâr pozisyonu almamış olması dikkat çekmiştir.

Envanterinde 80'e yakın ABD yapımı F-16E/F, 70'e yakın da Fransız yapımı Mirage 2000-9 bulunan Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) F-35 savaş uçağına yoğun ilgisi bulunmaktadır. Gerek BAE gerekse Suudi Arabistan, en üst askeri makamları aracılığıyla bu ilgilerini defaten dile getirmişlerdir. BAE'nin en az 24 adet F-35 için görüşmeler yürüttüğüne dair haberler mevcuttur.

Öte yandan ABD Hava Kuvvetlerine ait dört adet F-35A, 15 Nisan günü BAE'nin el Dafra Hava Üssü'ne intikal etmiştir. Bu, F-35'lerin Ortadoğu'daki ilk konuşlanmasıdır.

Değerlendirmeler

F-35, tarihin en yüksek bütçeli savunma programıdır. Uçakların 2060'ların sonlarına kadar hizmette kalması ve projenin geliştirme, operasyon ve modernizasyon dahil toplam bütçesinin USD1 trilyonu aşması beklenmektedir.

Kamuoyunda "stealth" olarak da bilinen radara yakalanmama veya radar izinin tespit edilemeyecek kadar düşük olması, F-35'in esasen en önemli tasarım özelliği değildir. F-35, son derece güçlü bir radar, elektronik harp, veri işleme ve iletişim sistemine sahip bir platformdur. Uçak hem kendi ülkesinin hem de müttefiklerin hava, kara, deniz unsurları ile gerçek zamanlı olarak veri alışverişi yapabilecek; müşterek istihbarat, keşif ve taarruz görevleri gerçekleştirebilecek kabiliyette tasarlanmıştır. Uçak yalnızca görev ve işlev bakımından değil aynı zamanda üretim, bakım ve harekât planlama bakımlarından da devrimsel teknik, teknoloji ve yöntemler getirmektedir. Tüm bu süreçler, ABD'nin merkezinde olduğu küresel bir ağ ile planlanıp yönetilmektedir.

Daha özet bir ifadeyle F-35, ABD'nin öncülüğünde Atlantik Bloku'nun bir vurucu gücü olarak şekillendirilmiş bir uçaktır. Bu uçağın üretiminde ve bakımında pay sahibi olunması ile envantere alınması, bu blok ile aynı doğrultuda jeopolitik manevraların gerçekleştirileceğinin doğrudan ve dolaylı teyit ve teminatı anlamına gelmektedir.

Türkiye'nin şah damarı konumundaki Doğu Akdeniz'de son dönemde gerçekleşen gelişmelerin, F-35 özelinde bu perspektiften ele alınmasında fayda olduğu değerlendirilmektedir.

ORTADOĞU ETÜTLERİ

MIDDLE EASTERN STUDIES

Hakemli Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
ORSAM
مركز دراسات الشرق الأوسط

Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara
+90 (312) 430 26 09
+90 (312) 430 39 48
info@orsam.org.tr
www.orsam.org.tr
orsamtr